

(המשך מדבר י"ב)

החולים. כששאל אותו מקורב מה נרם לו לטרות ולהתאמץ לבקר אבל אבדך השיב: ייש לו נשמה גבוהה שזכתה לקדש שם שמים בשר ובגלו. ראיתי רובה לבקרי.

תורה מתוך הדחק

למרות מה שעבר עליו לא ויתר חיים איציע על שום חלק מסדר יומו. גם כשהיה מאושפז בבית החולים הוא התעקש להמשיך בשגרת לימודו מפש כפי שהיה רגיל בבית חכמות. בכל חצות לילה היה מגיע אליו חברותא במיוחד מבית שמש, ושניהם היו מתיישבים בבית המדרש הקטן שבבית החולים. אווירת הלילה השקטה, בעלת האורות הרכים והמסדרונות הדוממים, תעשתה מתאים מקום מלא חיות בזכות קולם השירי ולירם הדיבר בליסוד.

הרופאים כבר הכירו את מנהגו: מחבות ועד אחרי תפילת ותיקין חיים איציע איש נמצא במיטתו. הם התרגלו לכך ולעיתים אף חיים לעצמם כשחבריהם בפיטתו הריקה. אחד המומחים סילר שהוא חכיר את חיים איציע מבית החולים ומעם אותו הגיע לבית החולים בשביל טיפול רפואי לבני ביתו. בדרך עבר ליד בית המדרש וכשפתח את הדלת ראה מראה שלא יעכא לעולם: חיים איציע יושב עם חברותא, שקיע בליסוד, מנין מאציות כאילו לא היה חולה כלל. ברגע שחיים איציע הבחין בו הוא ניגש אליו, דיבר אליו מילים סדורות וחיוק את רוחו. אותו אדם היה כשהו שמדובר באבדך הנמצא בבית חולים לצורך שמחה, ורק לאחר תפילת ותיקין התבדר לו שהאדם הזה, לא עליו, חולה במחלה קשה.

כך היה חיים איציע – גם בשעתיו הקשות ביותר, גם כשטוהתי הלבו האול – לא ויתר על לימודו ולא חדל מלחזק ולעודד אתו. משמו היתה עסוקה כל כולה במינה ובדבקות עד ריצע האחרון.

הרופאים ביקשו להורדים את חיים איציע כבר שבעה לפני פטירתו. הכאבים שסבל היו כסתי נחשבים, והרופאים הציעו כי לא וכוז חולה שיכול לשאת ייסורים כה עזים בלי שרדימו אותו לשיכך הכאב.

כששאלו את חיים איציע אם הוא מעוניין בהרדמה שתקל עליו את סבלו השיב בפטירת ובביטחון:

"כל זמן שהקדוש ברוך הוא נתן לי חיים ואני יסל למשו, להתפלל ולעשות נחת רוח לבני – איך אטע מזה?"

בליבו מאז תמיד את לשון של וקט, שהובאה בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן (בסוף הספר בהוספת תורות מבתי,

פרשת עקב): "עיקר הנבחת היסורים לקבלם ברוב שמחה – זהו הסתלקותם. כי היסורים הם טובה גדולה ומתקנים אחר אשר כבר עברו ובאו עליו. כי חשיית מצמצם טכיתו בדרך היסורים, כי חשיית אהב כל נפש מישראל באהבה רבה ובאהבה עזה. כשמים יסורים על נפש ישראל הנפש אינה ערבה לו, ובאנו נטלו תיסורים את נפשו. וחשיית מצמצם את עצמו בדרך היסורים האלה ונתן לו כח לקבלם באהבה ובחיבה – כדי שיגיע לו רוב טוב ולדבר גדול וסתוק מדבש".

דברים אלו לא היו מעברו ליסוד בלבד – הם היו חקוקים בליבו ונר לרגליו, מלווים אותו בכל רגע ורק ביזם האחרון לזיון, לשרש שאמר קריאת שמע של שרית וקיבל עליו של מלכות שמים – רק אז חסנים להרדים את טפס חטאב תליו נאח לומר: "יתשחק ליום אחרון".

תפילה

תפילותיו של חיים איציע בבית החולים היו מראה מעורר השראה וחיוק לכל מי שנכנס לבית המדרש בבית החולים. הוא היה מבקש להעלות את מיטתו לטען בית המדרש ושם היה סובב שעות ארוכות, מחובר למכשירים רפואיים, אך כל כילו שקוע בעבודת תפילה והתייחסות עם קונו.

הסתבכים עמדו סדמים: אבדך צעיר, חלוש בגופו אך חזק ברוחו, מוסר את כל נפשו לתפילה בדבקות נדירה. המתנה הותיר רושם עד בלב כל רואיו וחיוק את לבבותיהם באמונה ובביטחון.

באותה העצמים, כאשר נאלץ אבדך בן עליה לשהות ימים רבים בבית החולים לצד אחד מילדיו, פגש את ר' חיים איציע כדרך, לא פגש חיים איציע על החורפנות לחזק ולעודד ובדבריו נילה רעיון יקר כמדגלית.

הוא ביאר את נוסח תפילת "עלנו לשבח", שם נאמר: "ישראל עשו כגוי הארצות... שהם משתחוים לחבל וריק ומתפללים אל אל לא ישוע, ואנחנו כורעים ומשתחוים וסודים..." תמה חיים איציע, מאין זה דבר ותיפוט, והיה צריך לספר שהם משתחוים לאל לא ישוע ואפס משתחוים לקל חשושינו וביאר בפתק לשון ראצל גוי חארוצות עיקר מטרת התפילה היא כדי לחשי את בקאותיהם, ואילו אנחנו כורעים ומשתחוים ומדמים – עצם ההשתחויה, שם ההודאה וחבקות בקדוש ברוך הוא – הם עצם מרות התפילה, לא לקבל אלא להיבדק ולהודות.

דברים מאירים אלו, שנשמעו מפי בטוחות לבב, הותירו רושם עמוק בכל שומעיו והסיפו אור ויראת שמים לכל מי

שוכח לשומעם.

באחד האשמוזים לקראת מותו היה אמור להגיע פרופסור גדול כדי להחליט על המשך הטיפול. באותה שעה היה חיים איציע עם אחר מארזו, והגיע זמן תפילה. הם החלו להתפלל, אך באמצע התפילה נכנסו להודיע שבעד דקות ספורות יגיע הפרופסור. אחיו מיהר לסיום את תפילתו כדי שיוכל לשוחח עם הרופא. חיים איציע שהגיש בכך, פנה אליו לאחר שסיים את תפילתו ואמר לו: "אתה אח גדול ממני, אבל לומר לך משהו: כיון שדבריו היו חביבים כל כך וחגש ממקום של אמת ואהבה ולא מהתנשאות היו אחי מקשיבים לו כמו לידם גדול. ואז הוא אמר: "אתה דיברת עם רופא כל בשר, והודיע לך על טאו של רופא בשר דום... איך עזבת את רופא כל בשר והלסת אל רופא בשר דום?"

לא אחת קרה שכאשר נכנס הרופא לטפל בחיים איציע נאמרו שריו בעצומה של תפילה, שקיע ומתעלה בעוצמת עליונות, פתח כליל מן הפציות שסביבו. פגש אחת, באחד מימי חליו, התבטא רופא שטיפל בו במין חיוק: "אולי יעשה את שלוש התפילות ברצף, בבוקר אחר, כדי שיוחח לו יותר זמן לטפל בו במשך היום..."

חיים איציע וצייל לא הותיר אדיו ורע של קיימא, אך הוא זכח להשאיר אחריו ירחש נפחית: לבבות איךספור מכלל ישראל הפתוחים ומתעלים מדרכי וממאור מיו. דמותו היתה לזכר חיים בערת המורה ומנהלה כיצר למסור מניס- ינות ולחיות חיים של אמונה ודבקות בכל מצב ובכל נסיבות.

כפי שהתבטא אחד מיקירי קרוא ותופרא: "חיים איציע בן ר' דוד דבי מיסטרייה ידבריו חיים וקיימים".

ומכאן טבל להבין ביתו שאת את שמש נאמרו של כיוק מהריא ממלאו זעקיל, שאמר בפרשת עקב בשם אביו הקדוש מהרי"ו וייע: כתוב: "ילמדוהם אותם את מנינם לדבר בסי וסי, ולאחר מכן נאמר: "למען ירבו ימיכם... כימי השמים על הארץ". והקשה: כיצד ייתכן שהאדם יהיה ימים רבים כל כך, כימי השמים על הארץ? אלא הסוזה היא: יילמדוהם אותם את מנינם... חיינו התלמידים, כמבואר בחז"ל שאם ווכה אדם התלמידו משיקים בדרכיו וסדריו הרי הוא נחשב כדי לעולם אף לאחר הסתלקותו.

כך נעשו חיוז של חיים איציע מכס זקן פרזל לזרות – דבריו חיוז, וסר קייס, והשפעת נשמת לט.

אחד מבני המשפחה

בגבורת נפש כגון זו, נמצא ניצוץ מורד המלך ע"ה. דוד מלך ישראל מוקף היה תלאות מבית ומבחוץ, יום יום וכאביו, יום יום ותהפוכותיו. מליטה ובדיח מנת חלקו, מלחמות, נדודים ואכזרות קשות. רדפיו אינם נותנים לו מנוח. גדול הכאב במדבר יהודה, במערת שולם וכיער תור. נרדף הוא המלך, במחשכים ובסבל, בבריחות ונדודים. ועם כל זאת נודה מלכו הנצוץ, דוד בן ישי, משורר "שירי עוז". ויתחזק דוד בה' אלקיו.

מפה קדשו נובעת תמיד שירת העוז, ההתקשרות וההתחזקות בה'. דברי התהילה לבדא יתברך שמו, הבוקעים מלבו, אין להם רמיון בעולם השיטה. מכינור שופעים צלילי שמחה שלא נשמעו כמותם עלי אדמות, פסוקי זמרה ופרקי הלל, שירת צמאון לאלקים ושירת אהבה לתורה הקדושה. קלא הוא ספר תהילים בקריאות שבח והודאה לה', תקוה ובטחון, קריאות הממלאות כל חללו של עולם.

לקול כינורו קם המלך כל לילה ולילה, במחשכי החיים, בשעות האפילות ביותר התעורר דוד, התחזק והרף בגבורה את כל המעיין והכואב, וקול הדליק בנפשו את האש הגדולה, להודות ולהלל ולעסוק בתורה ה', ללא הרף ולשיר "שירי עוז" בכל שט, ערב ובוקר וצהרים. כאל תערוג על אפיקי מים, כן נפש תערוג אליך אלקים...

● ● ●

באופן מיוחד מאד, מתבטא זאת במזמור ס"ג שבתה-לים. פסוקיו פורטים על נימים נסתרים בלב. חובק עולמות הוא פרק זה, עולמות של תשוקה יהודית לאלוקות, המודממת את האדם גבוה מעל גבוה מעל לכל עניי העולם. כפרט כמניס אלה שריים מבני עמנו האהובים זקוקים לחיזוק כל כך בדרכי חייהם, ראוי לעבוד שוב ושוב על פסוק מזמור זה, להתבונן בתנאים שבו נאמר ולשוב משם כיסופי מדבר... גענועים לקל חיו!

פרק זה הוא שיר מזמור, שדוד המלך שר אותו לאחר שבוח אל המדבר. הוא היה נרדף באוהה שעה. חיפשו אתו, ביקשו את ראשו, האשימו אותו בתור מורד במלכות. אל מדבר יהודה ברח מארץ מואב... הוא מסתתר כעת במדבר יהודה, בודד וגלמוד, אף אחד אינו יודע את מקום המצאו.

השרב לוהט כאש. אווירה מרברית של "נָחַש שָׁרָף וְעֶקֶר וְצִקְאֹן אֲשֶׁר אֵין קֵץ, מִצְבוֹ הַמִּדְבָּר וְקִשָּׁה, וְכָל עֲזָרָה אֲנוּשִׁית לֹא נִרְאִית לִי לֵעֵן, תִּמְכִּי וְיִדְדִי נִמְצְאוּ הֲרֹק מֵאֵד מִמֶּנִּי.

ושם בתוך תוכו של השממון הצחיח עומד לו פליט נרדף ובודד, וכל טלו שיר מזמור, כל עצמותיו אומרות ויטה ושירה... "מִזְמֹר דָּוִד בְּיָהוּדָה בְּמִדְבַּר יְהוּדָה"

● ● ●

השחור, בכל זאת היא מאוהה ומזהירה ומשתמשים בה לרצפת פאר. זה מרמז על עבודת ישראל במאמצים בגלות השחורה והחשוכה, שהיא מביקה לפניו יתברך במרום... ודברי פי חכם חן.

● ● ●

והרי דוגמה לכך מבן דורנו ממש. ביזם כ"ח מצוטט אב יחול יום הזכרון הראשון של אבדך פלא, שהלך לעולמו ל"ע בגיל צעיר מאד מבלי השאיר זשיק. מופלג בתורה ובחסידות היה הדור ה' חיים יצחק לבקוביץ זצ"ל, שובד ה' ומבקש ה' בסלחין, גיבור באמונה ובשמוחה, בטהרת הלב, בקבלת דין באהבה, בידי פנים מאירות לא יאומן כי יסופר. אילן מפואר כזה, יכול לצמוח רק מזהכלי התורה שלנו, הנקיים מכל רבב, הטהורים לגמרי מכל דושם השפעה מן התורן. הוא הורים והשפיע אמונה שלמה, שמחה והנהגה יהודית קדושה, לכל עבר, בכל מצב.

הנה אנכי מרכיב בפק אבדך. מתוך שחרות מצבו יצר ר' חיים איציה רצפה מבדיקה באור האמת. רצפת פאר וכבוד, נבדד שמים. ולא זו בלבד, הוא הלבין את הכל, הוא הפך את השחור לצחור, את התורן לאור עולם.

מכל גסיון, מכל קישי, מכל אבן, יצר חפץ של מצוה, חפץ של שמחה. את המילים שהביע באותה תקופה למדת כל הנוראות שעברו עליו, כתאימות לחסידי קמא. הוא לחם מלחמת חרמה נגד העצבות תהל נצחון מלא. בכוח עילאי התמודד כשורם אור על פניו, וזו שהאיד על כל הסובב אותו.

● ● ●

ר' חיים איציה וד את חייו שלא סדך הסבע האנושי ממש. הוא קידש שם שמים בריים בצורה נפלאה ביותר. מי יודע כמה דפאים וכמה מן הצוה בביה"ת, הושפעו תידי מהתנהגותו המדיימה, וכך נמשכו אל האמתה ונתקרבו ליהדות.

ירדשה עצומה השאיר. ארצות של פוך מבדיק ברצפה מרהיבה, מגוון של אבני חפץ ואבני אקדח. ארצות זהב של אמתה, פנינים יקרים של בטחון, יחלומים נוצצים של שמחה בה'. צמידי פו של דבקות וחזוקת מעמד. טבעות על טבעות, שרשרת מסורת קדושה, גזע צדיקי עולם. כתר עליון של איש חסיד אמהי...

● ● ●

והוא היה אומר... מיטרא כזאת מוקיעה שחקים. ר' חיים איציה שאל פעם, אם אומרים ב"עליו" על גי"י הארצות שהם מתפללים אל אל לא ידע, מרדע לעומת זאת להבדיל, לא נאמר שם על ישראל עם קדוש, שהם מתפללים אל קל ומושיע? הרי היה זה משתלב היטב ב"דבר חיפוט". במקום זה כתוב רק "ואנחנו כורעים ומשתחווים ומודים לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא.

וכן אמר אחד מגיבורי דורנו, האבדך ר' חיים איציה, שבעצמו הדגים את ההבולה הקיצונית בין ישראל לעמים. בהתלהבות ומתוך יסורים אמר זאת. הגוי מתפש רק אל שישיע לו, ואם לאו, יכל זה אינו שוה ל"י. ולהבדיל, יהודים מתקרבים להקב"ה, לא רק בגלל ישועות אלא בשביל התכלית, למען קרבות יתברך שמו. ודאי שזה "דבר וחיפוט" ועוד איך! "ואנחנו כורעים ומשתחווים ומודים לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא". והי! בן עמי המאמין! בן עמי הברטה והמקושר, הנאמן, השמח בתלוק, האוהב והאהוב, מי ידמה לך ומי ישה לך...!

● ● ●